

ՀՍԿՈՒՄԻ ԽՈԿՈՒՄՆԵՐ

Մեծ Պահփի Հսկումներուն առաջին Հինգշաբթին է այսօր: Եւ ամէն Հինգշաբթի Սրբոց Յակոբեանց այս Մայր Տաճարին մէջ, «Հսկումի», «Հանգստեան Արարողութեան» կարգը պիտի կատարուի: Իսկ ամէն Երեքշաբթի գիշեր, նոյն կարգը պիտի կատարուի Սրբոց Հրեշտակապետաց եկեղեցիին մէջ:

«Հսկում» գոյականը, կամ «Հսկել» բայը, մէկն է այն բառերէն, որոնք կը ներկայացնեն ֆիզիքական, իմացական, բարոյական, եւ հոգեկան գործողութիւններ, գործունէութիւններ:

«Հսկելը», «Հսկումը» «Հսկողութիւնը», «Հսկիչը», կացութեան համաձայն, կրնայ բարի, օգտակար, անհրաժեշտ գործունէութիւն նշանակել. կրնայ նաեւ ենթակային կողմէ նկատուիլ անբաղձալի, ոչ ցանկալի, ոչ հաճելի ներկայութիւն մը, գործունէութիւն մը:

Մարդուն հաւատքը, մարդուն կրօնը, մարդուն դաստիարակութիւնը, կրթութիւնը, փորձառութիւնը, կը թելադրեն:—

— Հսկել որ առաջնորդուած բարի նպատակներ, ծրագիրներ յաջողութեամբ պսակուին:

— Հսկել որ երկրի մը սահմանները պաշտպանուին, եւ հայրենիքի մը ապահովութիւնը երաշխաւորուի:

— Հսկել որ աշխատաւորներ, պաշտօնեաներ, աշակերտներ, ուսուցիչներ, իրենց պարտականութիւնները գոհացուցիչ կերպով եւ հաւատարմօրէն կատարեն:

— Հսկել որ չարիք մտածողները, ծրագրողները զսպուին, եւ ուղղութեան քերուին:

— Հսկել սերունդներու դաստիարակութեան, ազգերու խաղաղ գոյակցութեան:

— Եւ այսպէս՝ մարդկային իրաւունքներուն, եւ մարդուն բարոյական, իմացական, հոգեկան եւ կրօնական պարտաւորութիւններուն ներդաշնակ գործակցութեան եւ անումին հսկել:

Ուրեմն Հսկել կը նշանակէ ո՛չ թէ անփուն մնալ, այլ արթուն ըլլալ միտքով (եւ արթնամիտ հայերէն բառը ունիմք) նաեւ աշխոյժ ըլլալ հոգիով, հաւատարիմ եւ գիտակից պահակը, պահապանը մնալ, յիշելով թէ ո՞վ է ինք, եւ ի՞նչ պարտի ընել, եւ ինչպիսի՞ կեանք պարտի ապրիլ:

Հսկումները աղօթքի այն պահերն են, ուր մենք առանձին, կամ ընտանիքով, կամ խմբովին, կամ ազգովին, կը մտածենք, կ'անդրադառնանք մեր կեանքի մասին: Ինքնաքննութիւն կը կատարենք: Մեր կեանքի ճամբան, մեր ապրելակերպը, մեր նպատակը կ'որոշենք:

Յիսուս մարդուն կեանքին նպատակին եւ վախճանին մասին խօսած ժամանակ, ըսաւ իր աշակերտներուն, «Զգոյշ եղէք, սկեցէք եւ յաղօթս կացէք», որովհետեւ չէք գիտեր թէ ե՞րբ ժամանակը պիտի գայ:

Եւ Յիսուս կը շարունակէ բացատրել, թէ ատիկա պիտի մամնի տանուտէր մարդու մը, որ օտար աշխարհի մը պիտի երթայ, եւ հետեւաբար իր տունը կը թողու իր ծառաներուն որ «հսկեն» եւ հոգ տանին: Եւ իւրաքանչիւրին պարտականութիւններն ալ կը ճշտէ, եւ դժնապանին ալ, հսկիչին ալ պատուէր կուտայ, որ արթուն ըլլայ, եւ լաւ հսկէ:

Եւ Յիսուս կ'եզրակացնէ. «Արդ, ուրեմն արթուն կեցէք, զգոյշ եղէք, որովհետեւ չէք գիտեր թէ տունին տէրը ե՞րբ պիտի գայ: «Յերեկօրեա՞յ», (երեկոյի՞ն), «եթէ ի մէջ գիշերի» (եթէ ոչ կէս գիշերին), «եթէ ի հաւախօսի» (եթէ ոչ

լուսաբացին երբ հալը խօսի), «Եթե ընդ առաւօտս» (Եթե ոչ առաւօտուն):

Եւ Յիսուս աւելցուց, Մի՛ գուցէ յանկարծ գալով ձեզ անպատրաստ գտնէ: Հետեւաբար ի՞նչ որ ձեզի կ'ըսեմ, բոլորին կ'ըսեմ, «Արթուն կեցե՛ք», եւ հսկեցե՛ք:

– Պօղոս Առաքեալ աւելի գործնական թելադրութիւններ կ'ընէ, Հռովմայեցիներուն իր գրած նամակին մէջ (Գլ. 12-15)՝ Քրիստոնեաներուն կեանքին եւ ապրելակերպին զանազան կացութիւնները նկատի առնելով:

Այսպէս՝ կ'ըսէ.

– Ինչպէս որ մէկ մարմինի մէջ շատ անդամներ ունին, եւ այդ բոլոր անդամները միեւնոյն գործը չունին, նոյնպէս մենք մէկ մարմին ենք՝ Քրիստոսով, եւ ամէն մէկերնիս իրարու անդամներ ենք:

Ուստի, մենք զանազան պարգեւներ ունինք այն շնորհին համաձայն, որ մեզի տրուած է:

– Եթէ մարգարէութիւն՝ հաւատին չափով գործածենք:

Ան որ պիտի սորվեցնէ՝ սորվեցնելու հոնէ թող ըլլայ: Ան որ պիտի յորդորէ՝ յորդորելու հոնէ թող ըլլայ:

– Սէրը առանց կեղծաւորութեան թող ըլլայ, չարէն զգուշով, բարին յարելով:

– Զիրար պատուելու՝ մէջ զիրար գերազանցեցե՛ք:

– Ամբարտաւանութիւն մի՛ ընէք:

– Ինքզինքնիդ իմաստունի տեղ մի՛ դնէք:

– Բոլոր մարդոց առջեւ բարի բաներ ընելու հոգ տարէք:

– Որչափ կարելի է ամէն մարդու հետ խաղաղութիւն ունեցե՛ք:

– *Հնազանդութեան մասին.*–

– Կուգե՞ս չվախնալ իշխանութենէն, բարիք գործէ, եւ անկէ գովութիւն պիտի ընդունիս:

– Բայց եթէ չարիք գործես, վախցի՛ր՝ քանզի Աստուծոյ սպասաւորն է, բարկութիւն հասցնելու անոր վրայ, որ չարիք կը գործէ:

Իրարու հանդէպ սէր ունենալու մասին.–

– Բնաւ մէկուն պարտական մի՛ գտնուիք, բացի միայն մէկգմէկ սիրելու մէջ: Վասն զի ո՛վ որ ընկերը կը սիրէ, օրէնքը կը կատարէ:

– Ուրիշ ի՛նչ պատուէր որ կայ, բոլորը հետեւեալ խօսքին մէջ կը բովանդակուին. – «Սիրէ ընկերդ քու անձիդ պէս»:

– Սէրը ընկերին գէշութիւն չընէր: Ուրեմն օրէնքին լրումը սերն է:

Եղբայրդ մի՛ դատեր.–

– Մեզմէ ոեւէ մէկը իր անձին համար չապրիր, կամ իր անձին համար չի մեռնիր:

– Եթէ ապրինք, Տիրոջ համար կ'ապրինք:

– Եթէ մեռնինք, Տիրոջ համար կը մեռնինք:

– Իսկ դուն ինչո՞ւ քու եղբայրդ կը դատես, կամ կ'անարգես վասն զի ամէնքս ալ Քրիստոսի ատեանին առջեւ պիտի կանգնինք:

– Ուրեմն մեզմէ ամէն մէկը Աստուծոյ հաշիւ պիտի տայ իր անձին համար:

Եղբայրդ մի՛ գայթակեցնէր.–

– Թող ձեր բարին՝ չար խօսքերու նշաւակ չըլլայ: Վասն զի Աստուծոյ արքայութիւնը կերակուր եւ խմելիք չէ, այլ արդարութիւն եւ խաղաղութիւն, եւ խնդութիւն Սուրբ Հոգիով:

Ուրեմն իրարու հետ խաղաղութեամբ եւ շէնութեամբ, եւ ուրախութեամբ ապրինք:

– Կերակուրի պատճառով, Աստուծոյ գործը մի՛ քայքայէք, մի՛ խանգարէք:

– Ամէն բան մաքուր է:

Միայն այն մարդուն համար գէշ է,

որ ուրիշը կը գայթակղեցնէ:

- Աւելի լաւ է միս չուտել եւ գինի չխմել, կամ այնպիսի բաներ ընել որով քու եղբայրդ կրնայ իյնալ կամ գայթակղիլ, կամ տկարանալ:

- Դու՛ն հաւատո՛ւ ունի՞ս. գանիկա քեզի պահէ Աստուծոյ առջեւ:

- Երանի՛ր անոր որ իր անձը չի դատապարտեր անով, որ ինք կ'ընդունի:

- Ինչ բան որ հաւատով չէ, մեղք է:

Ուրիշները հանեցնել եւ ոչ թէ ինքզինքնդ...

- Մենք որ զօրաւոր ենք, պէտք է որ տկարներուն տկարութիւնը վերցնենք, ո՛չ միայն մեր անձին հանդ ըլլալու համար, այլ մեզմէ ամէն մէկը իր ընկերին հանդ ըլլալու համար՝ քարի բաներու մէջ:

- Համբերութեան ու միտքարութեան Աստուածը ոյժ պիտի տայ ձեզի, որ իրարու հետ միեւնոյն խորհուրդը ունենա՛ւ՝ Քրիստոս Յիսուսին ուզածին պէս, որպէս զի մէկ սիրտով ու մէկ բերնով փառաւորէ՛ք Աստուած՝ Հայրը մեր Տիրոջ Յիսուս Քրիստոսի:

- Ասոր համար մէկգմէկ ընդունեցէ՛ք, ինչպէս Քրիստոս զմեզ ընդունեց Աստուծոյ փառքին համար:

Մեր եկեղեցւոյ հայրերէն, եւ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս, Ներսէս Շնորհալի Հայրապետը, (1160-1173 թուականներուն), «Հսկումի կարգին» եւ «Հանգստեան համու» այս արարողութիւնը կարգաւորած ժամանակ, գրած է նաեւ 24 կարգ տուններէ քաղկացած «Հաւատով Խոստովանիմ» մտածական աղօթքը:

Ամէն մէկ տունը խնդրանք մը կը ներկայացնէ: Մեզի կը յիշեցնէ թէ, ամենօրեայ մեր կեանքին մէջ, ի՞նչ բանի վրայ պէտք է «հսկենք», ի՞նչպէս մենք մեր անձերուն վրայ «հսկողութիւն» պէտք է կատարենք, մեղքին, չարին, փորձութեան սաղարաններէն հեռու պահելու համար մեր հաւատքը, մեր միտքը, մեր մարմինը, մեր հոգին, արժանի ըլլալու համար

Աստուծոյ ողորմութեան:

Եւ ամէն մէկ տունի, ամէն մէկ խնդրանքի վերջաւորութեան, կ'աղաչէ. «Եւ ողորմեա քո արարածոց, եւ ինձ՝ քաղմամեղիս»:

Ամէն Հայ Քրիստոնեայ իր տան մէջ պէտք է ունենայ, Ներսէս Շնորհալիի «Հաւատով Խոստովանիմ»ը, որ անիլի քան փառասուն յեզուներու թարգմանուած է:

Օրը մէկ տուն իսկ կարդալով, մեր գաւակներուն պէտք է սորվեցնենք:

Ինչեքորդ տունը սփանչելի յուշարար մըն է, թէ ինչպէ՛ս պէտք է «հսկենք» մեր մարմնի անդամներուն, եւ անոնց հետ կապուած մեր միտքին, մեր կամքին, մեր հոգիին ցանկութիւններուն, եւ կեանքի նպատակին:

Միասին կրկնենք այդ աղաչանքը, եւ աղօթենք որ Աստուած մեզի շնորհիք եւ իմաստութիւն պարգեւէ, մեր անձնական եւ հաւաքական «հսկումները», «խոկումները» վերածելու օրհնութեան եւ փառատրութեան:

«Ամենախնամ Տէր,

. Դիր պահապան աչաց իմոց գերկիւղ քո սուրբ,

Ո՛չ եւս հայիլ յայրատ.

- Եւ ականջաց իմոց՝ ո՛չ ախորժել լսել զբանս չարութեան.

. Եւ բերանոյ իմոյ՝ ո՛չ ախորժել լսել զբանս չարութեան.

. Եւ բերանոյ իմոյ՝ ո՛չ խօսել ըզստութիւն.

. Եւ սրտի իմոյ՝ ո՛չ խորհել զչարութիւն.. Եւ ձեռաց իմոց՝ ո՛չ գործել զանիրաւութիւն:

. Եւ ոտից իմոց՝ ո՛չ գնալ իր հանապարհս անօրէնութեան:

Այլ ուղղեա՛ւ ըզարժումն սոցա, լինել միշտ ըստ պատուիրանաց քոց յամենայնի:

Եւ ողորմեա քոյ արարածոց, եւ ինձ քաղմամեղիս»: Ամէն:

